

40 χρόνια «Ελεύθερη Κυθρέα» Το πρώτο προσφυγικό περιοδικό της Κύπρου που επιμένει...

της Χρυσोधέμιδος Χατζηπαναγή

Συμπληρώθηκαν φέτος 40 χρόνια αδιάλειπτης παρουσίας από την έκδοση, τον Απρίλιο του 1978, του πρώτου τεύχους τού ευφήμως πλέον γνωστού προσφυγικού περιοδικού «Ελεύθερη Κυθρέα». Ένα σημαντικό τετραμηνιαίο έντυπο ποικίλης μορφωτικής και ενημερωτικής ύλης ως προς το εθνικό, φιλολογικό, ιστορικό, αρχειολογικό, λαογραφικό, λογοτεχνικό και κοινωνικό του περιεχόμενο.

Άξια μνείας η εξαγγελία των ως άνω προϋποθέσεων αλλά και των προσδοκιών, όπως ρητώς τις διατύπωνε τότε ο δρ Πέτρος Στυλιανού στις πρωτοεμφανιζόμενες στήλες του. Προβάλλοντας την «πλουσιότητα και πολιτιστική παράδοση της περιοχής που χάνεται μέσα στην αλιόσκλη των αιώνων», θα απέβαινε «ο διαπρύσιος κήρυκας τού ασίγαστου αιτήματος του προσφυγικού κόσμου του νησιού να στραφεί στα σπίτια του, όπως οι επανειλημμένες αποφάσεις και τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ επιτάσσουν».

Για την ιστορικότητα του τόπου και τη δικαίωση αυτού του «ασίγαστου αιτήματος» εύγλωττες οι επισημάνσεις του πρώην Πρέσβη της Ελλάδος Βασίλη Παπαϊωάννου στην πανηγυρική έκδοση του 100ου τεύχους (Σεπτ.-Δεκ.2011): «Η κατεχόμενη Κυθρέα στις παρυφές του Πενταδάκτυλου, τόπος ελληνικός στο πέρασμα των αιώνων για σχεδόν 4.000 χρόνια[...]αποτελεί σύμβολο δύναμης και πίστης στις αξίες της ελευθερίας. Ιδιαίτερα όμως για τους πρόσφυγες, η Κυθρέα συμβολίζει έναν φάρο ελπίδας και προσμονής της δικαίωσης». Ενώ με τον δικό του χαιρετισμό στο ίδιο τεύχος ο πρώην Δήμαρχος Κυθρέας Μιχαλάκης Σάββα συνόψιζε τη σπουδαιότητα και τους σκοπούς του περιοδικού, που πρέπει να αγκαλιαστεί από τη νέα γενιά, προκειμένου να διευρύνει και να αξιοποιήσει τις γνώσεις για την κατεχόμενη κωμόπολή τους.

Φτάνοντας μέχρι στιγμής στο υπό εκτύπωσιν 118ο τεύχος – με αρκετούς από τους τόμους, που αριθμούν πέραν των 100 σελίδων, να ενσωματώνουν διπλά τεύχη – στις ίδιες αρχικές διαστάσεις 17X24 εκ., τη δομική του διάρθρωση και τις εμβληματικές εξεικονίσεις στο εξώφυλλο, ένθεν και ένθεν του τίτλου, των δύο αγγείων από τον Άγιο Δημητριάδ, ήτοι τους αρχαίους Χύτρους, εξακολουθεί να αποτελεί το εκφραστικό όργανο του ομώνυμου προσφυγικού Σωματίου. Ανανεώνοντας ένα οιονεί συμβόλαιο αναπόδραστο χρέους προς τη χειμαζόμενη πατρίδα για απελευθέρωση των τουρκοκατεχόμενων εδαφών και επιστροφή στις πατρογονικές εστίες, το έντυπο αυτό αγωνιστικό βήμα δεν έπαυσε να διαμηνύει στους εκατοντάδες αναγνώστες του στην Κύπρο και στο εξωτερικό το ακατάβλητο πατριωτικό φρόνημα, τις σκέψεις και τα συναισθήματα μιας επίζητης τοπολατρικής σύμπνοιας, τους υγιείς προβληματισμούς και τη συστράτευση της δράσης των συντοπιτών γύρω από την εθνική μας υπόθεση. Γιατί, όπως εφιστά την προσοχή ο Δήμαρχος Κυθρέας δρ Πέτρος Καρεκλάς στο τεύχος 102 (Σεπτ-

Δεκ.2012), αλίμονο να αφήσουμε «να ξεπουλιούνται κόποι και μόχθοι αιώνων έναντι πινακίου φακής και έτσι να τουρκοποιούμε τα κατεχόμενα και σιγά-σιγά θα “λύσουμε” το Κυπριακό μόνοι μας όπως ο δύτης το επιθυμεί!».

Η «Ελεύθερη Κυθρέα», εκπληρώνοντας τις υποθήκες της αποστολής και τους οραματικούς της στόχους, απέδειξε σε όλα τα χρόνια της κυκλοφορίας της ότι δεν ήταν απλώς μια συνθηματική ονομασία σε ένα εξώφυλλο, αλλά η διαρκής μαχητική κονίστρα με το βλέμμα πάντα στραμμένο στον σκλαβωμένο Πενταδάκτυλο και στην πανάρχαια ελληνική κοιτίδα των Χύτρων. Επειδή η ληθαργούσα ιστορική μνήμη οδηγεί στην αρνησιγνωσία, τον ενδοτισμό και την παράδοση στον κατακτητή των ιερών και των οσίων μας, των δικαίων και των αναφαίρετων δικαιωμάτων μας.

Πατριδογνωσίας επομένως ένεκεν για αναζωπύρωση του διακαούς νόστου των όπου γης Κυθρεωτών επιβεβλημένη η αναγκαιότητα της συνεχιζόμενης έκδοσης ενός τέτοιου περιοδικού. Στις επιμελημένες σελίδες του αποθησαυρίζονται διαχρονικά όχι μόνο εύληπτες μελέτες, που αφορούν ιδίως στις πολιτιστικές καταβολές και τις ποικιλώνυμες εκφάνσεις της αλλοτινής ζωής στην Κυθρέα, ενδιαφέρουσες αναφορές σε ηγετικές μορφές, γενεαλογικά δέντρα και οικογενειακές διακλαδώσεις από τις παλαιότερες μέχρι τις νεότερες εποχές και έως τις κατοπνότερες γενιές της προσφυγιάς, αλλά και κείμενα πολύπτυχης θεματικής, που αφηγούνται μύθους, θρύλους και παραδόσεις, σκιαγραφώντας το ήθος των ανθρώπων μιας διακριτής εντοπιότητας, με τον Κεφαλόβρυσσο να διαφεντεύει τη μοίρα και να ορίζει την προκοπή και την πρόδο τους. Η επιμονή της συνέπειας στη μακροβιότητα και όχι απλώς στην επιβίωση της διαδρομής του, στο διάστημα της οποίας αρκετά περιοδικά έχουν σβήσει είτε ανέστειλαν επ’ αόριστον την έκδοσή τους, καταγράφει ομολογουμένως μεγάλο εκδοτικό άθλο. Η εδραίωση, η άνδιση και η καρποφορία του ανήκει στους πρωτεργάτες, τους μετέπειτα υπεύθυνους έκδοσης και τις εκάστοτε συντακτικές ομάδες, καθώς και σε μια πλειάδα τακτικών είτε έκτακτων συνεργατών, που εκπροσωπούν τη στεντόρεια φωνή και την ελεύθερη ψυχή των 10.000 περίπου κατοίκων της κωμόπολης, συμπεριλαμβανομένης της ευρύτερης περιοχής της Κυθρέας. Καίρια η αποτίμηση για τα εξ αρχής ευοίωνα δείγματα γραφής του προέδρου της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας και πανεπιστημιακού Δημήτριου Λουκάτου σε επιστολή του στις 5.5.1978, ο οποίος μεταξύ άλλων υπογράμμισε ότι το περιοδικό «συγκινητικά εκφράζει τις εθνοπολιτιστικές ανάγκες των νέων “προσφύγων” του Ελληνισμού μας και εμφανίζεται αισιόδοξα πρώτο στην παραδοσιακή περιουσία και την ιστοριοεθνική τόνωση των κατακρατούμενων πατρίδων».

Η καθ’ οδόν αύξηση των συνδρομητών, η πρόθυμη ανταπόκριση για εισφορές ιδιωτών και η καταβολή ποσών από διαφημίσεις εμπορικών οίκων και επιχειρήσεων στην κάλυψη των τυπογραφικών και άλλων δαπανών ενεδάρρυναν τις άοκνες προσπάθειες των στήριχτών εκείνων ανθρώπων, που απάρτιζαν αρχικώς την συντακτική επιτροπή και που ως οι σκαπανείς του πρωτοπόρου προσφυγικού περιοδικού της Κύπρου επιβάλλεται εδώ να υπομνησθούν. Στην εμπροσθοφυλακή ο εμπνευστής της ιδέας Πέτρος Στυλιανού και στη συνέχεια ο αντάξιός διάδοχος

του Χριστόδουλος Πέτσας, αλλά και στις επάλξεις που ενδυνάμωναν μέσα από τους παλμούς των κειμένων και την εκδοτική τους συνέργεια την αγωνιστική διάθεση των Κυθρεωτών και των άλλων προσφύγων οι Κλείτος Συμεωνίδης, Κώστας Κελεπέσιης, Γεώργιος Κολιός, Σάββας Παύλου και Ανδρέας Παπαβαρνάβας.

Συγκεκριμένα σημειώνεται ότι τη διεύθυνση του περιοδικού μέχρι την έκτη έκδοση είχε ο πρώτος πρόεδρος του ομώνυμου Σωματίου και πολυγραφότατος φιλόλογος, λογοτέχνης και αγωνιστής στους εθνικούς, πολιτικοκοινωνικούς και πνευματικούς μας προμαχώνες Πέτρος Στυλιανού, ενώ από την έβδομη έως την 83η έκδοση για τρεις συναπτές δεκαετίες αεικίνητη γραφίδα και «κινητήριοι μοχλός», όπως ευστόχως χαρακτηρίστηκε, υπήρξε ο επόμενος πρόεδρος και ευπαίδευτος δάσκαλος Χριστόδουλος Πέτσας. Ως ένδειξη τιμής για το έργο και την προσφορά αμφοτέρων δικαίως αφιερώθηκαν στον πρώτο ειδικό ένδετο στο τεύχος 105 με την ευκαιρία των 35χρονων του περιοδικού και στον δεύτερο το τεύχος 84-85(Σεπτέμβριος 2005-Απρίλιος 2006). Από το 2005 μέχρι σήμερα τη διεύθυνση έχει αναλάβει η δραστήρια θυγατέρα του αείμνηστου Χρ.Πέτσα Ανθή Πέτσα-Σαββίδου, η οποία μαζί με τους Πέτρο Παπαγιώργη και Ανδρέα Παπαβαρνάβα συνδέτουν την τριμελή Συντακτική Ομάδα, συνεχίζοντας ευδοκίμως και με ακαταπόνητο ζήλο να εμπλουτίζουν το κληροδότημα των προκατόχων τους. Χορηγοί στην τελεσφόρηση της προσπάθειας οι Πολιτιστικές Υπηρεσίες του ΥΠΠ και ο Δήμος Κυθρέας, που ενισχύουν οι εισφορές κυρίως Κυθρεωτών στη μνήμη των προσφιλών τους προσώπων.

Παρουσιάζοντας το έγκριτο και καταξιωμένο περιοδικό στον πολυτελή Κατάλογο Έκδοσης (25/10/2016-30/4/2017) «Κυθρέα-Η γη των Χύτρων-Αρχαιότητες, κειμήλια και Θησαυροί», η Υπεύθυνη έκδοσης επισημαίνει ότι «οι εκδόσεις των τελευταίων χρόνων έχουν ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, γι' αυτό και μεγάλο μέρος κάθε έκδοσης αφιερώνεται στους ανθρώπους της Κυθρέας και στη δημοσίευση φωτογραφιών οικογενειών, τις οποίες συνοδεύουν ειδικές λεζάντες με πληροφορίες», χωρίς να παραλείπει την υπόδειξη ότι για ελεύθερη πρόσβαση των μελετητών και ενδιαφερομένων τα τεύχη βρίσκονται αναρτημένα διαδικτυακά στη σχετική ιστοσελίδα (www.elftheri-kythrea.com). Ανασκάπτοντας και εντρυφώντας στις σελίδες τους, ανακαλύπτεις την αρχαία, βυζαντινή και νεότερη Κυθρέα, προτού τη βεβηλώσει το βάρβαρο χέρι του Αττίλα, εκμαυλίζοντας τις ομορφιές τής πάλαι ποτέ ολοπράσινης γης της. Στις εκτενέστερες ερευνητικές εργασίες, στις ευσύνοπτες μελέτες και τις σύντομες αναφορές ζωντανεύουν αρχαιολογικά ευρήματα, ιστορικά έγγραφα, ήθη, έθιμα, ασχολίες και δραστηριότητες των κατοίκων, η περίφημη σηροτροφορία, ασβεστοποιία, σκυροποιία και αλευροποιία και η συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, η καλλιέργεια της ελιάς και οι εποχιακές φυτείες, τα γραφικά τοπωνύμια, οι υδροκίνητοι αλευρόμυλοι, ο Κεφαλόβρυσος και το χαρτογραφημένο σύστημα νομής του νερού του, οι ενορίες με τους αγίους, τις εκκλησιές και τα ξωκλήσια τους, τα σχολεία και οι δάσκαλοί τους. Κοντολογίς, η αδάνατη ψυχή ενός τόπου, που ποδεί το «νόστιμον ήμαρ» των ανθρώπων του με τα δαυμαστά έργα και τις ωραίες δημιουργικές τους ημέρες.